

ЗЕМЛІ
ФІНІКІЙСЬКОЇ
ЦАРІВНИ,
АБО

Ксенія Мішалова

РОЗПОВІДЬ

ПРО ЄВРОПУ

Легенда про Європу

Погожого дня на березі моря разом із подругами танцювала та співала пісень фінікійська царівна Європа. Аж раптом дівчата побачили дивовижного білого бика. „Що це за чарівне створіння?” – здивувалася Європа. Цікавість перемогла, і дівчина підійшла до нього. Бик пригнувся, і дівчина сіла на нього. А тоді він поніс її світ за очі. Так Європа опинилася на острові, що відомий нам переказами про Мінотавра, – на Криті. Биком, що приніс сюди Європу, був Зевс, що перетворився на тварину, аби викрасти чарівну принцесу.

Фінікійська царівна залишилася жити на Криті, стала дружиною критського царя, тому жителі Криту згодом назвали свою землю Європою. Таку народну етимологію пропонує антична міфологія. Історики припускають, що фінікійською слово „європа” означає „захід” або „темна”.

У V ст. до н. е. назва „Європа” поширилася на Грецію. Подорожуючи і вивчаючи навколишній світ, давні люди розширювали межі Європи. Остаточні її кордони, позначені на сучасних географічних картах, встановлені в середині XVIII століття.

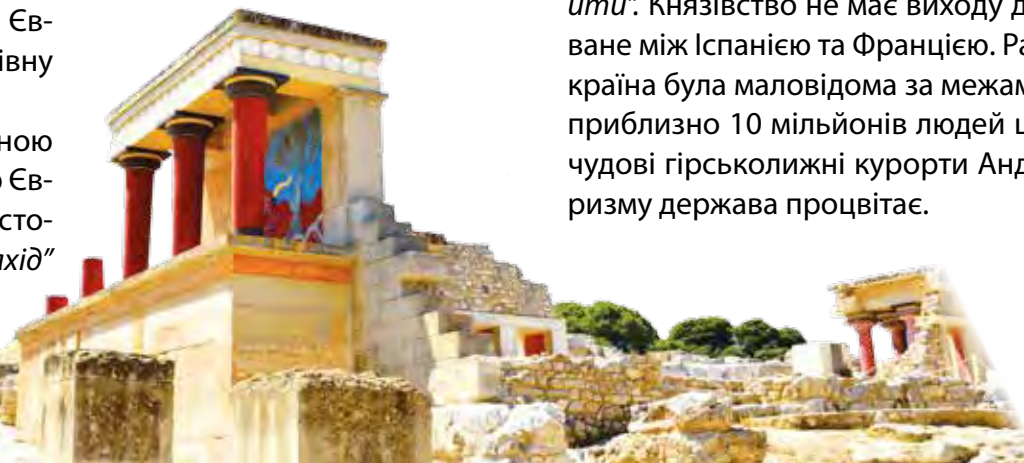
Територія Європи різнобарвна. На її теренах розташовані гори та рівнини, ліси та степи, річки та озера неймовірної краси. Все це вплинуло на утворення назв країн, що розташовані на цих землях.

Політична карта Європи

На політичній карті Європи розташовані 50 незалежних держав, більшість з яких є високорозвиненими індустріально-аграрними країнами. Найбільші країни Європи: Україна, Велика Британія, Німеччина, Росія (частково), Франція, Італія, Іспанія, Польща. У Європі є шість держав-карликів: Андорра, Ватикан, Люксембург, Ліхтенштейн, Монако, Сан-Марино.

Краї природного різнобарв'я

Князівство Андорра – крихітна європейська країна (468 км²). „Пустеля” („*andurrial*”) – саме так баски свого часу назвали ці землі. А ось араби, що прийшли сюди згодом, побачили не пустелю, а ліси і назвали цю місцевість „*al-Darra*”, тобто „лісиста”. Рельєф Андорри – це переважно високі скелясті гори, розмежовані вузькими долинами, тому іспанці назвали ці землі „*andar*”, що означає „важко йти”. Князівство не має виходу до моря і розташоване між Іспанією та Францією. Раніше ця маленька країна була маловідома за межами Європи, а зараз приблизно 10 мільйонів людей щороку відвідують чудові гірськолижні курорти Андорри. Завдяки туризму держава процвітає.

А ось країна, вкрита льодом, що має назву **Ісландія** – острівна держава з вулканічно і геологічно активною територією. Другий за площею острів Європи після Великої Британії. Вулканічні виверження на території Ісландії трапляються приблизно один раз на п'ять років. У перекладі з англійської мови „ice” – лід, а „land” – земля. Разом – „земля льоду”.

В **Естонії** приблизно 1200 озер, що займають 4,8 % території країни. Завдяки великій кількості озер Естонська республіка отримала свою назву, що має в корені балтійське слово „*строката*”.

На території сучасної **Латвії** протікає ріка Лтва, названа на честь богині родючості та води Лати. Саме її найбільше поважали та любили племена балтів, що населяли ці землі.

На території сучасної **Литви** проживали племена лютичів, а землі, на яких вони проживали, називали Лютвою, згодом – Литвою. Найпопулярнішим є твердження про те, що назва країни походить від слова *Lietus* („дощ”), тобто Латвія – „дощове місце”.

Назва **Чорногорії** підказує: на території цієї дивовижно красивої країни розташовані гори, вкриті темними ялинами.

Албанці називають себе „*shqiptare*” („*shkinmare*” або „*shchinmare*”), а країну – „*Shqipëria*” („*Шкіперія*” або „*Шчіперія*”). Офіційна албанська версія походження цього етноніму, яку підтримують самі албанці, – від слова „*shkin*” (*shqip*), що означає „орел”. Таким чином, „*Шкіперія*” означає „країна орлів”, а албанці, „*shkinmare*” – „народ орлів”. Існує албанська легенда про орла, що нагородив албанців силою, орел зображений на державному прапорі **Албанії**. Однак більш обґрунтованою є версія про походження цього терміну від албанського слова „*chin*” – „говорити зрозуміло”, тобто албанці – „ті, що говорять зрозумілою мовою”. Аналогічну етимологію має термін „слов'яни”.

Чому на молдавському гербі красується голова зубра, а держава називається **Молдовою**? Зазвичай

Голандія. Амстердам

Олесунн – місто-порт на заході Норвегії

Ісландія

Латвія

на такі запитання відповісти однозначно практично не можливо. Усі, хто займався вивченням походження назви Молдови, стверджують, що назва „*Молда*” перейшла від річки до країни.

Чарівні **Нідерланди**, знамениті млинами, тюльпанами та смачним сиром, отримали назву, яка перекладається як „нижні землі”. Чому так? Все дуже просто. Нідерланди складаються з декількох областей, одна з них – Голландія. Вона знаходиться вище, ніж основна частина Нідерландів, а отже, вона вища. Все, що нижче, – нижчі землі. До речі, Голландія – „лісиста місцевість”.

Королівство Норвегія – найпівнічніша країна Європи. Слово „Норвегія” в перекладі означає „*шлях на північ*”. Саме так називали тутешні поселення мандрівники, яких здавна вабила ця країна фіордів з неймовірно красивою природою. Проте самі норвежці відстоюють походження назви від імені свого короля Нора, брата Дана, на честь якого названа Данія. Третина країни розташована за Північним полярним колом, де сонце з травня до липня майже не заходить за обрій. У середині зими на крайній півночі майже всю добу триває полярна ніч, а на півдні світловий день триває усього декілька годин.

Слідами давніх племен

Досить багато країн названі на честь народів, що тут проживали, наприклад, Чехія, Бельгія, Швеція, Франція, Болгарія. Це одна з версій походження сучасних назв цих країн. **Німеччина** колись називалася „*Thiuda*” – що означає „люди”. Згодом назва трансформувалася у „*Theodischus*”, тобто „країна людей”.

Хорватія, як і її жителі – хорвати, отримала назву від основної сфери діяльності населення – скотарства. І назва країни перекладається як „країна пастухів”.

Шукачі нових земель для проживання, які врешті знайшли їх, дали назву своїм землям та країні –

Печатка Святослава Ігоровича (957–972)

Цеглина з руїн Десятинної церкви, з гербовим знаком, як на монетах Володимира, X ст.

Тризуб Володимира Великого (980–1015)

Тризуб Ярослава Мудрого (1019–1054)

Україна

Фінляндії. Фінляндія – країна фінів, а з німецької мови „*finthan*” перекладається як „подорожні” або „шукачі”.

Країна, що поєднала в собі назву природного об’єкту та людського впливу на нього – **Боснія і Герцеговина.** Головна річка країни має назву *Босна*, а ось володіння, якими протікала річка, належали герцогу Стефану Вукшичу. На запитання „*Чия це земля?*” місцеві відповідали: „*Герцога!*” Звідси й назва – Боснія і Герцеговина.

Австрія – країна, що знаходиться на схід від Німеччини – названа від латинізованого германського слова „*Österreich*” – *східна країна.* На честь Австрії названо астероїд (136) Австрія.

Назва міста-держави **Ватикан** походить від назви пагорба поблизу річки Тибр – *Mons Vaticanus.* З латинської вона перекладається як „*місце гадань*” або „*пагорб передбачень*”. Так його назвали ще етруски, які проживали тут раніше. Згодом на цьому місці вже римські античні жерці передбачали майбутнє.

У **Словенії** та **Словаччині** – спільний корінь, який дав назву обом країнам. Проте існують певні розбіжності в тому, чи то від слова „слава”, чи то від „слова” пішли обидві назви країн. Очевидно, що словаки та словени мають спільне коріння зі слов’янами, чийми нащадками є також українці, білоруси, поляки, угорці та інші.

Найбільша країна, територія якої повністю лежить в Європі, – **Україна.** В українській мові є слово „*украяти*”, тобто чимось наділити (хлібом, землею тощо), що вочевидь пов’язано зі словом Україна. Це опосередковано підтверджує, що слово Україна відповідає таким поняттям, як наше князівство, земля, країна... Те, що Україна – це Київська Русь, підтверджують давньоруські літописи та наша державна символіка. Водночас з XVI ст. назва Україна вживаєть-

Люксембург

Ірландія

Україна

ся тільки в значенні країни або держави, заселеної українцями.

Біла Русь – стародавня назва однієї з областей Великого Князівства Литовського (поряд з Чорною та Червоною). У монгольській і татарській культурі, яка, можливо, вплинула на назву цієї землі, кольори відповідають сторонам світу (чорний або синій – північ, червоний – південь, білий – захід, зелений – схід, жовтий – центр). Назва змінена після розпаду СРСР, щоб акцентувати, що Білорусь і Росія були і будуть різними країнами.

Латинська назва „*Britannia*” трапляється у працях давньогрецького мандрівника Піфея близько 320 року до н. е., який описував різні острови у Північній Атлантиці. Птолемей використав термін „*Μικρὰ Βρεττανία*” (*Мала Бреттанія*) для Ірландії. *Британія* як назва **Великої Британії** з’являється у Прокопія в VI ст. Британія й справді велика – вона об’єднує Англію та Шотландію, Північну Ірландію та Вельс. Інша назва країни – **Об’єднане Королівство.**

Країна, що зберегла свою історію та унікальність – Еллада, znana нами як **Греція.** В перекладі з давньогрецької мови „*Еллада*” означає „земля світла”. Назву країні дав міфічний патріарх *Еллін*, син самого Зевса. Слово „*Греція*” трапляється в роботах Аристотеля.

Ще однією країною, яку було названо на честь богів, стала **Ірландія.** Назва походить від імені богині родючості *Ейре*, оскільки Ірландія справді має досить родючі землі. Відповідно до народної етимології, помилково також асоціюють цю назву з англійським „*land of iron*” („залізна земля”).

Коли фінікійці пристали до берегів сучасної Іспанії, то побачили багато кроликів, що вільно пересувалися полями. Оскільки фінікійці ніколи не бачили кроликів, вони вирішили, що це дамани – великі польові щури, яких вони бачили у Фінікії. Тому і землі, до яких припливли, назвали „берег даманив”, хоча останніх там ніколи і не було.

Італія – цей термін був запозичений з грецької через оскську. „Viteliú” означає „земля молодої великої рогатої худоби”. Бик – символ південних італійських племен, звідси Італія – країна „молодих бичків”.

Князівство **Ліхтенштейн** назване на честь австрійського сімейства, яке викупило і об'єднало у 1699–1719 роках території Шелленберг і Вадуц. Прізвище династії походить від назви родового замку *Burg Liechtenstein* (нім. „heller Stein” – „яскравий камінь”).

Маленька країна **Люксембург** – одна з найбагатших країн Європи з високим рівнем життя. В місті Люксембург розташовано багато організацій ЄС. Назва країни походить від кельтського „Lucilem” – маленький і німецького „burg” – фортеця. Маленька фортеця, що розташовувалася на землях правителя Зігфріда, мала назву *Люцилінбург*. До речі, цю фортецю-музей можна відвідати, подивитися експонати та доторкнутися до давньої історії країни.

Македонія (від гр. „Μακεδονία”) – царство (згодом область), названа на честь стародавніх македонців. Термін „Μακεδόνες” (Македонес) походить від давньогрецького прикметника „μακεδνός” (македнос), що означає „високий”. Імовірно, це горці або високі люди. Греція протестує проти назви Македонія, оскільки таку ж назву має одна з грецьких областей.

Найпоширеніша версія топоніму **Мальта** – від гр. „Μελίτη” і лат. „Melitta” („мед”), назви головного продукту експорту. Інша версія – від давньофінікійського „malat” („гавань”, „сховище”). Республіка Мальта – острівна держава у Середземному морі, єдина країна у Європі, в якій відсутні річки та озера.

Мальта

Ватикан

Монако

Князівство Монако – одна з найменших країн Європи. У VI ст. фокідські греки заснували колонію і звели храм на честь напівбога Геракла, що замінив собою місцевого однобокого бога плодючості (*Mono okos*), внаслідок чого виник культ Геракла Відлюдника (*Hercules Monoikos*). Відтак, на гербі Монако зображені монахи (порівняй італ. „монаси” та укр. „монах”).

Польща – територія, колись населена племенем *полян* (*Polanie*), назва яких походить, ймовірно, з пол. „pole” (*поле*). Коли поляни сформували єдину Польщу в X ст., так назвали всю державу. А ось в угорській та литовській мовах використовують інший корінь для топоніму Польща – „*leđėnin*”, тобто „людина з плугом”.

Назва **Португалії** походить не від назви міста Порте (це дуже популярна версія), а від латинської назви „*Portus Cale*” (місто *Портус Калі, тепер Порту*). Слово „*porto*” означає „порт” і латиною, і португальською мовою.

Колись Дакія, Валахія, а зараз це територія сучасної **Румунії**. Римська імперія завоювала велику частину сучасної Румунії, її жителі були латинізовані (романізовані), а римляни вважали ці землі своєю власністю. У документах нерідко можна було прочитати вислів „*Teara Rumânească*”, тобто Румунія – „земля римлян”.

Сан-Марино (площа 61 км²) – третя найменша країна Європи після Ватикану та Монако, має титул найстарішої республіки у світі. Названа на честь легендарного християнського каменяря святого Марина, який втік на острів Раб (у сучасній Хорватії), щоб уникнути антихристиянських переслідувань з боку римлян. У 301–305 роках він разом зі своїми послідовниками знайшов притулок на горі Тітано в районі, який згодом назвали Сан-Марино.

